

מאתרי הגולה

מרשן ביתם של צריקי הדור האחרון זי"ע ועיני"א שאיתו מושבם היה
בגולה ארה"ב והאיר פני תבל באור תורתם קרושתם ועבורתם

ב"ק ארמו"ר מטאהש זי"ע

עוברות והנהגות - עניני צדקה

צדקה ע"ד גאונות

רבינו ז"ל העניק תמיד המעות לנצרכים בחכמה ובערמימות יתירה, באופן שלא יתוודע מזה לשום איש בעולם, ע"ד שמצינו בקרא "הצנע לכת עם ה' אלהיך", ואין לשער בגודל התענוג והשמחה שלו כאשר זכה להחיות נפש העני בהצנע לכת, ובפרט כאשר הגיע אצלו ת"ח ובנש"ק, היה מעניק לו אלפי אלפים דאללע"ר בצהלת פנים.

הנה לפני כמה שנים הגיע לבית רבינו ז"ל איזה תלמיד חכם מארץ ישראל, ונכנס אל הקודש פנימה לרבינו, ונמצאו אז בחדר רבינו עוד ב' אנשים, רבינו שאל אותם מה מעשהו, וע"ז ענה שהוא ראש ישיבה, ודרכו להרצות שיעורים לתלמידים, ושאל אותו רבינו מי הוא מנהל המוסד, וע"ז ענה שם המנהלים, ואח"כ שאל רבינו ז"ל כמה מעות עולה להחזיק המוסד, וע"ז ענה כך וכך, ובין הדברים שאל אותו רבינו בתוכן לימודו, וע"ז ענה שלומד כעת מס' ביצה, ושאל אותו רבינו אם יכול לחזור על איזה חידוש, והלה חזר בפני רבינו על איזה דבר חידוש, והקשיב היטב רבינו ז"ל לדבר החידוש, והעיר לו רבינו דכפי הנראה ימצא ביאור נכונה על ענין זה באיזה תוס' במס' ברכות, והיה לפלא גדול שרבינו ז"ל חזר באריכות על דברי תורה בעת קבלת פתקאות, שלא היה רגיל בה רבינו מעולם.

ויהי אחרי כמה מינוט"ן, הלך רבינו להתפלל תפלת מנחה, ולפני הליכתו ציוה רבינו ז"ל להראש הישיבה שימחול לעיני בחדרו בדברי הגמרא במס' ברכות, ויהי כאשר נתרוקן בית רבינו, ונכנס הראש ישיבה לחדר רבינו, וכאשר פתח אותו הגמרא שציוה לו רבינו לעיין, נפל אז מהגמרא מעטפה שהיה נכתב שם: "הצנע לכת עם ה' אלוך, ונא אל תספרו לאיש אחד..." ויהי כאשר פתח את המעטפה האירו עיניו, שמצא שם כמה אלפי"ם דאללע"ר!!! וכאשר ראש ישיבה זו חזר לארץ ישראל אמר בדרשה, דאין השגה לבני אדם בגדלותו הנפלאה של רבינו שהוא צדיק, גאון וחכם ביחד, ע"כ (הרה"ג ר' מנחם מענדל סאבאוויטש שליט"א אצל העצרת הסדר על רבינו באויסטראליע).

יש סדר לצדקה...

דרכו של רבינו היה דכאשר הגיע אליו איזה נצרך נתן לו את כל אשר לו, אלפי אלפים דאלארע"ן, ויהי כאשר תם את כל הכסף אשר

מדי צריך להפוך את העולם שלא ישב בתפיסה), ע"כ (מפי הרה"ג אב"ד פאלטישאן שליט"א). זה לשונו הזהב של הרמב"ם (מתנת עניים פ"ח ה"י): "פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים, שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים, ועומד בסכנת נפשות, והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על לא תאמץ את לבבך, ולא תקפוץ את ירך, ועל לא תעמוד על דם רעך, ועל לא ירדנו בפרך לעיניך, ובטל מצות פתוח תפתח את ירך לו, ומצות וחי אחיך עמך, ואהבת לרעך כמוך, והצל לקוחים למות, והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים", ע"כ.

רבינו אהב את כל איש מישראל יותר מגופו, וכאשר עשה איזה יהודי מעשים אשר לא יעשו, ועל כן המתין עליו משפט קשה, או מצד אחד הוכיחו רבינו בשבט מישור על המעשים שלא כדת שלא יחזור לסורו, אבל מצד אחר בהיותו אוהבן של ישראל בה"א הידועה, נפשו העדינה לא מצאה מנוח, ועשה כל מה שביכלתו בכל מיני השתדלות שבעולם, בוריות וחריצות נפלאה, שלא להניח איש מישראל בבית האסורים אפילו לשעה כל שהוא.

וכמה פעמים עמד רבינו ז"ל כתנא דמסייע לאנשים שהיו מלייני עליהם שעושי מעשים אשר לא יעשו, לפדותן ולהוציאן ממסגר, והתאספו אז איזה אנשים במעון קדשו של רבינו ז"ל לבקש ממנו ברחמים ובתחנונים שלא יעמוד לימין איש כזו, רבינו ישב בדממה כל העת ולא אמר כלום, ואחרי שגמרו את דבריהם שאל מהם רבינו: "וועם מיינט עטס האט ר' משה לייב סאסוב'ער ארויסגענומן פון תפיסה? ויהי לו נעניעין ויסיפ קודש לעבוד את הבורא יתברך ממש כדרך תלמידי הבעל שם טוב הק"ו זי"ע (הרה"ח ר' יצחק זאב ארגעל י"י מאנטרעאלי).

כמה פעמים נפדו אנשים מבית האסורים ע"י רבינו ז"ל, אבל אח"כ חזרו לסורן לעשות מעשים אשר לא יעשו, ונתפסו עוה"פ ע"י השלטון, אמנם רבינו הוכיחן עוה"פ על מעשיהן המקולקלים, וחזר ופעל להוציאן מעבדות לחירות כמו בפעם הראשון, ובכונן דא אמר רבינו ז"ל: "אונז זאגן מיר דאך אויך יעדן טאג 'סלח לנו'... ע"כ (הרה"ג ר' יודל כ"ץ שליט"א).

באמתחתו, הלוה רבינו מעות כדי שיוכל להמשיך בחלוקתו, ונעשה מזה בעל חוב עצום, ועל כן ביקש הרה"ח ר' אלימלך קליין ז"ל, משב"ק, את רבינו ז"ל, דמהיום והלאה יעשו סדר מעולה בענין זה, ויקבעו מראש סכומים קבועים, לבנן של קדושים כך וכך, לצורכי הכנסת כלה כך וכך, משולחים כך וכך וכדו', והיה נראה שרבינו ז"ל הסכים לסדר זה.

ויהי היום, הגיע איש אחד לביתו של רבינו ז"ל ושפך לפניו את מר לבבו שאין לכסף מוצא, רבינו לא חשב הרבה, ומחמת אהבת ישראל העצומה שבער בלבו הזהב העניק לו את כל הכסף הנמצא בכיסו ועל שלחנו, וכו' וכו', ולפני שיצא ממנו אמר לאיש זה במטותא ממני אותה אבקש ממך שתלך להגבאי והוא יוסיף לך עוד שלש מאות וששים דאללע"ר... ויצא מזה שהנצרך קיבל כפל! וכל סדר הנ"ל נפל בבירא.

וכאשר הרגיש הר"ר אלימלך ז"ל את עז רצונו של רבינו ז"ל להמשיך בדרכו הסלולה, אמר לרבינו שיוכל להמשיך בחלוקתו כאוות נפשו הטהורה, נחלה בלי מצרים, דכל כוונתו בזה היה לטובה להקל עולו הכבד של רבינו, ולא להיפוך לגרום לו צער ח"ו (מפי הרב ר' יעקב קליין שליט"א מקרית טאהש יצ"ו, ששמעו מאביו הר"ר אלימלך ז"ל).

הדרכה נפלאה

רבינו ציוה פעם באמצע הלילה [בשעה 2:00] להרה"ג ר' אפרים שטיין שליט"א אב"ד פאלטישאן, שיקיץ איזה עורכי דין [לוער"ס] לצורך פדיון שבויים, והרב ר' אפרים שאל את רבינו: "זיי רבי ווייסט וויפיל א זייגער איז יעצט?" ("הבני יודע מה השעה עכשיו?"), ואמר לרבינו דפליאה גדולה הוא בעיניו דלאיזה סיבה לא יוכל רבינו להמתין בענין זה עד שיאיר עמוד השחר, וע"ז אמר לו רבינו הדרכה נפלאה בזה"ל: "איר זענט נאך א יונגעראמן, איר הייבט יעצט אן צו טוהן אין שתדלנות [בענין פדיון שבויים], לאז מיך אייך עפעס אויסלערענען, א איד אז ער זיצט איין שעה אין תפיסה, איז ער געזיצן צו לאנג, א איד טאר נישט זיצן אין תפיסה! מ'דארף איבערקערן די וועלט אז א איד זאל נישט זיצן אין תפיסה!" (יהודי שיושב בתפיסה שעה אחת זה כבר הרבה

א. מובא בליקוטי חידושי הרמ"ל (תהלים אות נ') בזה"ל: "ולך ה' חסיד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו (תהלים ס"ב י"ג) פעם אחת פיזר (הרה"ק ר' משה לייב מסאסוב זי"ע) צדקה לאיש אחד רע מעללים, והניח עצמו ריקן בלא פרוטה, ושאלו אותו אנשיו רבינו מפני מה אתה מפור כל הונך לצדקה לאיש אשר לא טוב, והשיב גם אני לא טוב, ואם אני נותן צדקה לאיש אשר לא טוב הקב"ה ידין אותי מידה כנגד מידה ויתן לי גם כן הגם שאני לא טוב.

וזהו שכתוב (שם פ"ט ג) עולם חסד יבנה, שלפי חסד שאדם עושה כך יבנה ויוסד העולם, וזהו שכתוב "ולך ה' חסד" כי חסד עולה לה' ונבחר לה' מזבח, ולך ה' עולה החסד, ומה טעם החסד ישוב כל כך בעיני ה', לזה אמר "כי אתה תשלם לאיש כמעשהו" כי הוא יתברך משלם לאיש כפי מעשיו מידה במידה, ואם האדם עושה חסד גם ה' יתן הטוב ועושה עמו חסד, וזה כי רצונו לעשות חסד עם הבריות, כי ברא את העולם להיטיב עם הבריות, ע"כ, - ונראה מזה דשפיר כיון רבינו ז"ל לדעתו הגדולה של הרה"ק ר' משה לייב זי"ע לסייע אפי' לאיש רע מעללים.

ופעם כאשר איזה עשיר לא רצה לבא לעזרת אסיר אחד בטענה דהלא עשה הלה מעשים אשר לא יעשו, לא קיבל רבינו ממנו טענה זו בשום אופן, ושאל ממנו רבינו שיראה לו באיזה מקום בשלחן ערוך מצינו שאין צריכין להוציא אסיר כזה מבית האסורים, ואח"כ שאל עשיר זה בדעת הגאון הגדול אב"ד דעברעצין זצ"ל כדת מה לעשות, ופסק לו שהחובה מוטלת לפדות את כל איש מישראל בלי שום יוצא מן הכלל (הגה"צ אב"ד פארשעי-קאסאני שליט"א, בדברי הסדר על רבינו במאנסי).

שיחות קודש

הק' בצער, והיאך אפשר לאדם לבקש בעת כזאת על צרכי עצמו, אף על פי שבדאי ימלא הקב"ה בקשתו, כי קרוב ה' לכל קר־ראיו, אבל מי שיש לו השגה בצער השכינה, אין לו לב לבקש בעת כזאת על צרכי עצמו רק על הרמת כבוד השכינה, וכל תפלתו ודאגתו היא לאוקמא שכינתא מעפרא, רק כאשר נזכה אל הגאולה שלימה במהרה בימינו, והשכינה תיגאל מגלותה, אז נוכל לבקש שיתמלאו גם משאלותינו הגשמיים, ולא יחסר לנו כלום.

התלמיד נהנה מאוד שזכה לשמוע דיבורי קודש כאלה מפי הרבי רבי מיכל'ע, ולמד בזה יסוד גדול בדרך הבעש"ט הק', שכאשר האדם כבר זכה להשגה אמיתית, אינו מבקש כלום לעצמו, אלא כל כוונתו בכל עבודותיו רק לאוקמא שכינתא מעפרא. כאשר נפרד התלמיד מהרבי רבי מיכל'ע, בירכו רבי מיכל'ע שיצליח בכל דרכיו, וזכה אז להצלחה מרובה במסחריו למעלה מדרך הטבע, בכח ברכת קדשם של הבעש"ט הק' והרבי רבי מיכל'ע.

לכן יהי רצון שבזכות הצדיקים הללו, נזכה גם אנו הן להשגה רוחנית, שנזכה לעשות כל מעשינו לכוונה זו, לאוקמא שכינתא מעפרא, ובכח זה נזכה להצליח גם בעסקינו הגשמיים למעלה מדרך הטבע, ונזכה לשמוע תמיד אך שובע שמי חות. ובפרט בחודש הזה, חודש השמחה, נזכה כולנו לשמוע רק בשורות טובות, ונזכה לרפואות וישועות, כי אד"ר נוטריקון א'ני ד'ר'ופאיך. וצירוף השם של חודש אדר הוא, ההי"ו, וידוע (זוה"ק ח"ב קנ"ח. ועוד) כי בכל מקום אשר הה' קודם לי' או לו' הרי זה מורה על דינים, ורק כאשר האותיות כסדרן י"ה ו"ה מורה לרחמים, אבל בחודש אדר, מה ששתי ההי"ן קודמין, אין זה מורה על דינים, אלא זהו מחמת רוב השמחה שמתגלה בחודש הזה, שעל ידי רוב שמחה יוצאין ההי"ן ממקומן וסדרן, וקופצין בראש לפני ה' והו', כי אהבה מקלקלת את השורה. לכן בחודש הזה, אף אם מצד הדין נגזרו ח"ו דינים על האדם, הן משתנים מגדרן וסדרן הרגיל, ומתהפכין לששון ולשמחה, מחמת השמחה המתגלה בחודש הזה, וכמו שנאמר במגילה, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם.

(עבודת עבודה שיחה שנאמרה במוצ"ק בחודש אדר)

כאשר ראה התלמיד שהצליח ליכנס עמו בדברים, לא רצה להפסיד הזדמנות יקרה זו, והמשיך את השיחה עוד, ואמר לרבי מיכל'ע, יש לי שאלה קשה לשאול אתכם, למה כבודכם דר בחורבה כזו, בחלונות ודי־לתות שבורים, ובעניות גדולה כל כך, הלא בודאי בכחכם לבקש מהשי"ת שיתן לכם דירה רחבה ופרנסה בהרחבה, כך שכאשר תרצו לכבדני בסעודה, לא תצטרכו לתת ספר למשכון עבור זה, ולמה לא תבקשו זאת מאתו יתברך.

השיב לו רבי מיכל'ע יפה שאלת בני, ואסביר לך הדבר בדרך משל, למלך שהיה לו בן יחיד אשר השתעשע עמו מאוד, וכאשר הגיע הזמן להשיאו אשה, גדלה שמחת המלך מאוד, וצוה להכריז בכל מדינות מלכותו, שהוא מזמין את העם לבוא להשתתף בשמחתו, ומי שישתתף בה, הרשות נתונה לו לבקש מאת המלך כל מה שלבו חפץ, גם יחלק המלך מתנות רבות, ולכל המשתתפים יוותר על המכס אשר חייבים לו. וכבר ימים רבים לפני הנשואין באו אנשים רבים, וכל אחד מבוקשו בידו, והמלך מילא את רצון כל אחד ואחד.

כאשר הגיעו ימים ספורים לפני הנישואין, נחלה פתאום הבן היחיד של המלך, ושכב על ערש דוי בצער ומכאובים, וכולם השתדלו לרפואת בן המלך, אבל מצבו לא הוטב, בינתיים הגיע יום החתונה, ובעל כרחך הוצרכו לעשות החתונה בעת שהחתן מרותק אל מטתו ומדוכא בחליו, והחתונה נערכה בבכיה ובצער גדול.

בעת החתונה בא איש אחד, ורצה לגשת את המלך לבקש בקשתו, כמו שהכריזו כי כל מי שישתתף בשמחת המלך יוכל לבקש כל מה שרוצה. אמרו לו האנשים, וכי בעת כזאת תגש אל המלך לבקש צרכי עצמך, הלא עת צרה עתה, שהמלך שרוי בצער ממצב בנו יחידו. אבל זה האיש לא הבין גדולת המלך, ולא השיג את צער המלך, לכן לא פנה לכל הדברים שאמרו לו, אלא ניגש אל המלך לבקש בקשתו הפרטית, והמלך מילא בקשתו כמו שהבטיח, אבל מי שהיה לו השגה מועטת בצער המלך, לא עלתה על דעתו לבקש מאת המלך צרכי עצמו בעת כזאת, כי הלא עת צרה היא למלך.

כן הדבר בעניינינו, ביאר הרבי רבי מיכל'ע לאותו תלמיד, הלא בזמן הגלות השכינה

ידוע כי הבעש"ט הק' הבטיח שאם יספיק עובדא ממנו במוצאי שבת, יהא מסוגל לכל דבר טוב, ואמר כי כל מה שיספרו ממנו יקיים, אם יספרו מענין השפעה רוחנית, מגודל כח תורתו ועבודתו, יזכו להוושע בעניינים רוחניים, ואם יספרו מענין השפעה גשמית, יזכו להוושע בהשפעה גשמית, לכן נספר מהבעש"ט הק' עובדא כזו, אשר מסוגלת לשתיהם, לעניינים רוחניים וגשמיים גם יחד.

אחד מתלמידי הבעש"ט הק', נסע מזמן לזמן ליריד לצורך מסחרו, ובכל פעם שנסע נטל רשות וברכת פרידה מרבו הבעש"ט הק', אשר ברכו שיצליח בכל דרכיו. פעם אחת אמר לו הבעש"ט הק', הלא בדרכך אתה עובר דרך עיר יאמפלא, תעמוד נא שם, ותדרוש בשלום תלמידי הדר באותה עיר, ושמו רבי מיכל'ע. זה היה המגיד הק' רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע, שדר בעיר יאמפלא בהיותו אברך.

התלמיד נסע לדרכו, וכאשר הגיע לעיר יאמפלא, חקר אצל אנשי העיר אם יש כאן איש בשם רבי מיכל'ע, אבל בני העיר לא הכירו איש בשם כזה, חקר התלמיד ודרש עוד, עד שאמר לבני העיר, כי הבעש"ט הק' שלחו לכאן לדרוש בשלום תלמידו רבי מיכל'ע, אז נזכרו אנשי העיר כי אפשר כוונתו אל אותו רבי מיכל'ע הדר בקצה העיר, שמתפלל שעות רבות, ומכה ראשו בכותל בעת התפלה, ואמרו לו האנשים, תדע כי פומיה אינו פוסק מתורה ותפלה, ואי אפשר לדבר עמו אף דיבור אחד, רק עצה אחת יש לך, שתיכנס לביתו ותאמר לו כי אתה רעב מאוד, אז ירוץ להביא לך אוכל, ובינתיים תוכל לשוחח עמו.

הלך התלמיד לבית רבי מיכל'ע אשר בקצה העיר, וראה שדר בחורבה אשר החלונות והדלתות שבורים ורצוצים, נכנס אליו ודרש בשלומו, אבל הוא לא שמע דבריו, כי היה דבוק בלימודו, אמר התלמיד: אני רעב מאוד. אז שמע רבי מיכל'ע את דבריו, ומיד קפץ ממקומו, ולקח ספר אחד ונתנו למשכון אצל אחד משכניו כדי ללוות ממנו מעות, וקנה פת לחם ודג מלוח (הערינג), והכין לו סעודה, ובעת ההכנה אמר לו התלמיד, שבא לכאן בשליחות רבו הבעש"ט הק', שצוה לו לדרוש בשלומו בשמו, והרבי רבי מיכל'ע שמח על זה עד מאוד.

ב"ק ארמו"ר בעל תורת מרחבי מויז'ניץ זי"ע

עוברות והנהגות - שנות הבחרות של רבינו זיע"א (ח"ג)

עניני הפרשה

השפעת שב"ק בטיות ימי הביעשה

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה' (לה, ב). ובקידוש ליל שבת אומרים, ושבת קדשו באהבה וברצון הנחילנו זכרון למעשה בראשית תחלה למקראי קודש זכר ליציאת מצרים וכו'.

יציאת מצרים בחינת סוד מרע

יש לומר הטעם בענין הזכרתם, דענין יציאת מצרים הוא בחינת סוד מרע, אשר בני ישראל יצאו מארץ מצרים, וסרו מהטומאה אשר היו משוקעים בה. וכמו שהיה ביציאת מצרים, שהיו שקועים כבר במ"ט שערי טומאה, והקב"ה הוציאם משם להכניסם לצד הקדושה, ואע"פ שלא היו ראויין להיגאל לפי מדריגתם שעמדו אז, אע"כ נגאלו על שם העתיד שהיו עתידין לקבל התורה, עדה"כ (לעיל ג, יב) בהוציאן את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה. כמו כן צריך האדם לדעת, שבל יבוא לידי יאוש לחשוב שהוא כבר שקוע מאד בהטומאה ואינו יכול עוד לשוב, אך יתחזק ויסיר הרע מלבו.

מעשה בראשית רומז לעשה טוב

וענין זכרון למעשה בראשית רומז על ענין עשה טוב, יען שהוא בבחינת התחדשות וכבריאה חדשה, שזהו ענין בראשית שיקבל על עצמו מחדש עבודת השי"ת. וכמו שפירש רש"י (דברים ו, ו) אשר אנכי מצוך היום, בכל יום יהיה בעיניך כחדשים, וכמאמר החכם אין חסידות כהתחלתה.

בשבת יש ענין סוד מרע ועשה טוב

ויש לומר אשר שבת מרמז על שני ענינים אלו, דיש בשבת ענין של סוד מרע, כי כל המצוות של שבת הוא שביבת מלאכה, שזהו סוד מרע, ואף המצוות הוא מחמת הלא תעשה. וכן כידוע שערב שב"ק צריך האדם לפשפש במעשיו על מה שחטא נגד כבודו יתברך בכל ששת ימי המעשה, ומסופר שאצל הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע היתה קדושת שבת גדולה כל כך, שבכל ערב שבת היו המשרתות מפיסות זו את זו.

וכמו כן יש בשבת ענין עשה טוב ע"י התחדשות, כי שבת רומז על התחדשות, כמבואר באור החיים הק' (פר' בראשית, עה"פ כי בו שבת מכל מלאכתו) שהקב"ה ברא את העולם על ששה ימים, וע"י השבת מתחדשת הבריאה על עוד שבוע, ונמצא דשבת ענינו התחדשות.

ולכן מזכירים שני ענינים אלו, מעשה בראשית ויציאת מצרים, שע"י השבת אפשר להגיע לשני הענינים דסוד מרע ועשה טוב, ע"י התחדשות בעבודת השי"ת. ויכול לקבל על עצמו מחדש עול מלכות שמים, ולהיות כבריה חדשה.

ובזה יש לבאר הקרא (לעיל לא, טז) ושמרו

התמדת התורה

הזקנים מתבטאים על גודל עוצם התמדתו, כולם נוקבים בסכום של שמונה עשרה שעות מעת לעת. סיפר הגה"צ רבי אהרן מרדכי רוטנער זצ"ל שלמד עם רבינו בפאפא, שרבינו למד בעמידה על גבי שטענדער שהיה בפינת הביהמ"ד (כמדומה שלמד בביהמ"ד דחסידי בעלזא בעיר, והרבה בחורים למדו שם), ולמד במשך ח"י שעות במשך היום ואי אפשר היה לבטלו מלימודו.

וסיפר שלאחר המלחמה פגש את רבינו ומצאו לומד בהתמדה רבה, ניגש אל רבינו ואמר לו שהבחין שהמלחמה השפיע עליו שירד ממדרגותיו, כי קודם המלחמה למד בעמידה על רגליו, ועתה נפל דרגה שלמד בישיבה.

הרה"ח ר' אברהם יעקב וועבער ז"ל מאנטווערפן אמר שרבינו לא ישן יותר מארבע שעה במעת לעת, ובדרך כלל ישן פחות מכך, הלך לישן בשעה 3:00, וקם בשעה 5:30, והרבה פעמים היה ישן עם בגדיו חוץ מהשטייול, ואם היה קם בבוקר שוב לא ישן.

סיפר הרה"ח ר' פנחס ישעי' קארנבלי ז"ל שהרבה פעמים ראה בשעה מאוחרת בלילה שרבינו כבר היה עייף היה עושה כל מיני תחבולות שלא יישן בעת לימודו.

סיפר הרה"ח רבי משה יוסף פאשקעס ז"ל שפעם בשעה מאוחר בלילה ישבו כל הבחורים ושוחחו על מצב המלחמה השורר בעולם, והיה אז איזה גרויסע געשעעניש, ורבינו היה הבחור היחידי שלא עניין אותו כל הענין, ולמד כשרגלו אחת מונח על כסאו והשני על הארץ כדי שלא ירדם בשינה.

סיפר הרה"ח רבי מאיר צבי דייטש שפעם בליל ניטל ראה שרבינו הולך לישון בשעה מוקדם, ובחצות הלילה - כשכל הבחורים היו עוד נעורים, ראה את רבינו יוצא מחדר שינתו והולך לביהמ"ד, ועמד על מקומו הקבוע, ובבוקר מצאו אותו באותו מעמד הוגה בתורה בהתמדה עצומה.

סיפר החברותא של רבינו בפאפא הרה"ח ר' יצחק דונאט ז"ל שפעם הופיעו פקידי הממשל לביקורת בישיבה, ולשניהם לא היה אישור לשהות באונגארן, והם היו באמצע לימודם, ופתאום בא איזה בחור והודיע להם שצריכים לברוח ולהתחבא מיד, ר' יצחק ביקש להימלט מיד, אך רבינו אמר לו בתוקף :

בני ישראל את השבת לעשות את השבת וגו', ע"ד שנתבאר דהאדם צריך להכין את עצמו בכל ימי השבוע לקראת שבת, וכמו שאמרו חז"ל (ביצה טז). מחד בשבתא לשבתא. ואמר שההכנה תהיה ע"י 'ישמרו', היינו לסוד מרע, ועי"ז יהיה בבחינת 'לעשות', פי' שע"ז יקיים ועשה טוב.

"תחילה נסיים את דברי התוספות, ורק אח"כ נמהר להתחבא" אך ר' יצחק אמר לרבינו 'הרי אנו בסכנה', אולם רבינו נשאר בשלו שתחילה יש לסיים את דברי התוספות, ורק כשסיימו מיהרו להתחבא, וסיפר ר' יצחק שרבינו למד עם כזה שלוות הנפש!.

עבודה

כן מספרים הזקנים על תפילותיו של רבינו, שתפלתו היתה יוקדת אש, "א וויניצער דאווענען" עם הברען וההתלהבות, "ער האט זיך געווארפן ביים דאווענען".

סיפר הרה"ח רבי משה יוסף פאשקעס ז"ל שפעם באישון לילה התעורר רבינו משינתו ורצה לשתות קצת מים, והלביש את עצמו "פון קאפ ביז פיס", וכה עמד לברך ברכת "שהכל נהיה בדברו" באמצע הלילה, וכן סיפרו עוד זקנים שאם היה צריך לצאת להכנות באמצע הלילה, הלביש את עצמו עם כל בגדיו לברך ברכת אשר יצו.

סיפר הגה"צ רבי אהרן מרדכי רוטנער זצ"ל שבעת שלמד רבינו בישיבה נחלה במחלת ה'מאמפס' לתקופה של שש שבועות, ובהיות המחלה מדובקת אסרו עליו לטבול במקוה עם כל הבחורים, ולכן היה הולך בלילה להנהר שעל יד העיר ושבר את הקרח וכך טבל את עצמו במסירות נפש.

סיפר הרה"ח ר' אברהם יעקב וועבער ז"ל, שפעם בליל שבת קודש בשעה מאוחרת נכנס רבינו לתוך חדר השינה, תפס בידיו והחל לרקוד עמו בהתלהבות עצומה בניגוני דביקות של שבת קודש במשך שעותיים.

עוד סיפר שכאשר נשים עברו ברחוב ע"י חלון חדר האכסניא, והנשים דיברו ביניהן בקול, היה רבינו מכה בידיו על השולחן ועל החלון ועשה רעש כדי שלא ישל בשמיעת קול אשה.

גמילות חסדים

הרה"ח ר' מאיר צבי דייטש סיפר שרבינו התמסר עצמו הרבה להבחורים החלשים וקירב אותם וחיזק אותם, וקבע שיעור פרטי בלימוד התורה עם אלו הבחורים, עד שברכות הימים התהפכו להתלמידים המובחרים הודות התקרבותו של רבינו.

וכן הדבר ידוע שסיפרו הרבה תלמידים שלמדו עם רבינו בפאפא שהם ישנו על מיטתו של רבינו, כיון שלא היו מספיק מיטות, ורבינו נתן להם את מיטתו. (קונטרס 'מרדכי מתהלך')

אי אפשר להפריד ביניהם

ועי"ז יש לבאר מה דאיתא בגמרא (שבת לג:) דכשיצאו ר' שמעון ור' אלעזר מהמזערה בהדי פניא דמעלי שבתא, חזו ההוא סבא דהוה נקיט תרי מדאני אסא ורהיט בין השמשות, אמרו ליה וכו' חד כנגד זכור וחד כנגד שמור, אמר ליה לבריה חזי כמה חביבין מצוות על ישראל

כ"ק אדמו"ר בעל תורת מרדכי מויז'ניץ זי"ע

יומא רהולולא

אורות אחיו הרח"ק רבי משה יהושע מויז'ניץ זצ"ל מו"ס ישיעות משה

הקיץ כאשר נסעו בני המשפחה לנאות דשא, לנוח בכפר הסמוך לגרויסווארדיין, כמעט לא הלך אחי ז"ל לשאוף אויר צח, רק למד בהתמדה כל הזמן.

ה. כ"ק אחי זצ"ל למד בחברותא עם הבחור משה אליעזר פראמאווטש, לימים אבד"ק ציילסהיים זצ"ל, יורה דעה חלק א'. והלך בכל יום על שעה אחת לשימוש חכמים, אצל הגה"צ רבי יצחק יעקב ווייס זצ"ל [שלימים הי' גיסו, ואבד"ק ירושלים ת"ו], והביאו לפנייהם שאלות מבית השחיטה, ועוד שאלות דמתא.

ו. בימי המלחמה, כשהרוסן נכנס לבוקאווינע, והישיבה בעיר וויזניץ נסגרה, יסד כ"ק אחי זצ"ל בחורף שנת תש"א, ישיבה בגרויסווארדיין, ועמד בראש הישיבה בזמן הראשון. אולם אח"כ נתקבל לכהן ברבנות בעיר ווילחאוויץ, וכיהן תחתיו הגה"צ רבי אברהם דוד הורוויץ זצ"ל אב"ד שטראסבורג, כראש ישיבה.

ז. כשנתייסדה הישיבה בבני ברק, היו הרבה מאנ"ש שהיו להם טענות לכ"ק אחי [זצ"ל], למה מעמידים הישיבה בדרך קיצוני (עקסטרע"ם), וזה גורם שמוכרחים הם לשלח בניהם ליישיבות אחרות, ובאופן זה ממעטים השפעת החסידות מכמה מאנ"ש ובניהם. ומוטב שיעמידו הישיבה על הבעל הבת'ישן דרך, שאז יוסיפו הרבה מאנ"ש ליתן בניהם ללמוד בהישיבה, ויהיה תועלת עד אין שיעור.

אמנם אחי [ז"ל] עמד נגדם בתקיפות, ולא נתן אוון קשבת לדבריהם, והעמיד בסיס חסידי להישיבה. ואמנם גם זכה להכניס הרבה מאנ"ש הנ"ל ובניהם, תחת כנפי השכינה.

א. כ"ק אחי זצ"ל נסע ללמוד בישיבה שבעיר וויזניץ, שהיתה בנשיאות דודי כ"ק אדמו"ר הדמשק אליעזר זצ"ל [וגם אכל אצלן], ולמד שם בהתמדה נפלאה. אולם לא נשאר שם אלא זמן קצר, משום שלאחר שלמד שם בערך שנה, חלה. התמדתו היתה כה גדולה, עד שנפל למשכב. והסיעוהו משם למקום הבראה, ביישוב סענט-דשארדזש, שם נפש והבריא כמה שבועות, ולאחר מכן שב לגרויסווארדיין.

ב. כ"ק אחי זצ"ל היה דבוק מאוד בכ"ק אאזמו"ר זצ"ל. בשנה אחת בימי בחרותו, כאשר אאזמו"ר ז"ל נסע על ראש השנה מגרויסווארדיין לוויזניץ, והי' עז רצונו להיות אצל אאזמו"ר ז"ל בראש השנה, אך לא היה לו כסף כדי לנסוע. טיכס עצה בזה, וניגש אל הגבאי שהיה מקבץ בימות החול את הנדרים והנדבות, שאנשים נדרו בעת עלייה לתורה בבית מדרשו של אאזמו"ר ז"ל, וביקש ממנו למלא את מקומו במשך תקופה. אחי זצ"ל גבה את הכספים, וקיבל בשכר זאת כמה אחווים, וכך היה לו את הסכום שהיה צריך לו, כדי לנסוע לוויזניץ על ראש השנה.

ג. פעם במוצאי שבת שקלים, כאשר כ"ק אאזמו"ר זצ"ל זימר את הפיוט 'אליהו הנביא', כמנהגו במוצאי שבתות מיוחדות, הבחינו שאחי הרה"צ זצ"ל איננו נמצא במקום, והתפלאו על כך. נענה אחד מהנוכחים ואמר, שאחי לא היה יכול להגיע, משום שלא ישן כל הלילה שלפני כן, מחמת שהתמיד בתורה. נענה אאזמו"ר ז"ל ואמר, "יא יא, ער איז נישט ווי אונז אלטע לייט".

ד. כ"ק אחי זצ"ל היה מתמיד גדול. בימי בחרותי ישנתי עמו בחדר אחד, וראיתי גודל התמדתו, שעמל ויגע בתורה בלילות. בימות

יתיב דעתיה. ויש לדקדק מה טיבן של תרי מדאני אסא, שעיי"ז יתיב דעתיה.

ויש לומר על דרך מה שאומרים בלכה דודי, 'שמור וזכור בדיבור אחד'. ר"ל דשמור רומז על ענין סור מרע, יען דשמור אינו אלא לא תעשה. וזכור רומז על ענין עשה טוב, שהוא מצות עשה. ועי"ז אמרו דבדיבור אחד נאמרו, שאי אפשר להפרידם זה מזה. וכיון שראו אותו סבא שמקיים שניהם ביחד, בזה נחו דעתם.

ועל זה רומז ג"כ מה שאמרו חז"ל (עי' דעת זקנים, לעיל כ, א), אנכי ולא יהיה לך בדיבור אחד נאמרו. שאנכי כולל כל המצוות עשה, ולא יהיה לך כולל כל מצוות לא תעשה, כי כל הלא תעשה הם חלק אלהים אחרים. ובא לרמז ששניהם תלויים זה בזה, ואי אפשר לעבור על מצוות לא תעשה, ושיקיים המצוות עשה, 'און זיין א שיינער איד', וכמו שכינהו הפייטן (סליחות לערב ר"ה) עובד ליצרו וליוצרו. על כן מאד מאד יתרחק מן העבירות, שהם חלק אלהים אחרים, ורק אז אפשר לקיים המצוות עשה, ולבוא לידי דביקות הבורא, אנכי ה' אלקיך.

השבת משפיע ונשפע מששת ימי

המעשה

והנה איתא בספה"ק צמח צדיק (פר' בראשית עה"פ ונח מצא חן), שהביא סתירת חז"ל (שבת קיה): שחד אמר אלמלא שמרו ישראל שבת אחת מיד הם נגאלין, וחד אמר שתי שבתות. וביאר הדברים ששניהם לדבר אחד נתכוונו, דעי"ז ששומר שבת אחת כראוי מתברכין מיניה כל שיתא יומין, ועי"ז ממשיך עליו קדושת שבת הבאה. נמצא שבשמירת שבת אחת כראוי, הוא כהכנה על שבת הבאה, ועי"ז שומר שתי שבתות.

והביאור בזה י"ל, על דרך שמבאר בארוכה בספה"ק ראשית חכמה (שער הקדושה, פרק ב), שמדמה יום השבת וששת ימי המעשה כנקודת המרכז שעליה מסתובב עגולת ששת הימים. שכל ששת ימי המעשה יונקים מיום השבת, והשבת עצמו יונק מששת ימי המעשה. נמצא דאי אפשר להרגיש טעם בשבת קודש, בלי הכנה כראוי בששת ימי המעשה, וששת ימי המעשה גופא מקבל השפעה מהשבת שעברה.

ולפי"ז י"ל הטעם שהקדים הקב"ה שבת למלאכת המשכן (עי' רש"י, כאן), לרמז בזה דאי אפשר להשראת השכינה בלי שישמור השבת כראוי, ועי"ז ישפיע עליו בששת ימי המעשה ויזכה להשראת השכינה.

כפי ההכנה בתורה יוכל להרגיש טעם בשב"ק ולשמחו בו

וידוע מאמר אאזמו"ר ז"ל, אשר השבתות והימים טובים המה רפואות טובות לישראל, אבל כמו שעם הרפואות צדיקים לשמור על דיעט, שבין תרופה לתרופה צריך האדם להזהר מלאכול דברים המזיקים להגוף, ולאכול רק דברים

קודם יתקן את עצמו ואח"כ ישפיע על אחרים

ועד"ז יש לפרש הקרא (ויקרא יט, א) איש אביו ואמו תיראו ואת שבתותי תשמורו וגו', וצריך להבין מהו השייכות בין שמירת שבת ליראה מאביו ואמו. ולפי מה שנתבאר י"ל, דכמו שהשבת מקבל ההשפעה מששת ימי המעשה, וכן השבת היא בבחינת משפיע לעוד ששת ימים, כן צריך משפיע כדוגמת אביו ואמו שרוצים להשפיע על חינוך בניהם, קודם לתקן את עצמו, ועי"ז יוכלו להשפיע על בניהם.

ובזה יש לבאר הא דכתיב (דברים ו, ז) ושנתם לבניך ודברת בס' בשבתך בביתך וגו', דהנה כל איש ישראל רצונו וחפצו שבניו יהיו הגונים, תלמידי חכמים ויראי ה'. ברם על האב לדעת, כי ברצון בעלמא לא סגי, כי האב עצמו צריך להיות לדוגמא לבניו. וזהו מה שמוזהיר הכתוב באמרו 'ושנתם לבניך', שאם ברצונך שבניך ילכו ויתנהגו בדרך התורה והיראה, עליך לדעת כי 'דוברת בס', שמקודם תהיה אתה להם למשל חי בכל תהלוכותיך, 'בשבתך בביתך ובלכתך בדרך' וגו'.

(גליין דרכה של תורה, ישיבת וויזניץ, בלומינגראו נ"י.)

המבריאם את הגוף, כמו"כ צריך האדם להזהר בששת ימי המעשה בסור מרע המזיק להנפש, ובעשה טוב המבריא את הנפש, לא לבלות את הלילות הארוכים, רק לעמול ולהתייגע בלימוד התורה הקדושה.

וכמבואר כמה פעמים בספה"ק אהבת שלום, שהרגשת הארת קדושת שבת, תלוי כפי ערך עוצם ההכנה בששת ימי החול, כי שבת לית לה מגרמה כלום, רק מה שמכין בששת ימי המעשה, ואח"כ השבת הוא בחינת משפיע לששת ימי החול.

לכן צריך האדם להתדבק בתורה הקדושה בששת ימי המעשה, ואז יוכל להרגיש טעם בשבת ולשמחו עם השבת, והשב"ק מקדש ומטהר אותו. אבל אם לא מתנהגים כדבעי במשך השבוע, או אי אפשר לשמוח עם השב"ק כראוי. ואם עורכים את ששת ימי השבוע בתורה ותפלה ועבודת ה', זוכים לשמוח עם השב"ק כראוי, מאחר ולשמחה אמיתית יכולים להגיע רק עי"ז לימוד התורה הקדושה, דכתיב בה (תהלים יט, ט) פקודי ה' שרים משמחי לב, ואז מקדש ומטהר השב"ק את האדם.

ב"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע

עוברות ואמרים נעימים מגרולי הרורות

ביצירתו ית' הנפלאה, בא יבא מעצמו לדעת ולהכיר מי ברא אלה, רק מאחר שהקב"ה אוהב את כל עמו בית ישראל, אשר ביניהם נמצאים גם פחותי השכל ומעוטי ההשגה, אשר לא יתעוררו מעצמם להתעמק ולהתבונן בגדלות נפלאות הבורא הטמונה בתוך הטבע, להם דייקא נצרכו כל האותות והמופתים, להוכיח כראי מוצק שבראשית ברא אלוקים.

ובזה ביאר הרה"ק רבי נחום בערניו זי"ע את קשר סיום התורה והתחלתה, דבסוף התורה כתיב לכל האותות והמופתים אשר עשה משה לעיני "כל" ישראל, ובפתיחת התורה כתיב בראשית ברא אלוקים, ובא לרמז שכדי ש'כל' כלל ישראל יכירו בהתחדשות הבריאה ע"י הבורא ית"ש, ויאמינו בכל לבם ש'בראשית ברא אלוקים', במיוחד לכן נצרכו 'כל' האותות והמופתים אשר עשה משה לעיניהם. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע בהג"ה נוע"א פר' בראשית)

הרה"ק אדמו"ר הזקן מסאדיגורא זי"ע"א

עובדות וסיפורים

תואר פני מלך ישראל

שח כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א צדוק"ל:

שמעתי מפ"ק אאמו"ר מהרי"א זי"ע, שכל רואי הרה"ק אדמו"ר מסאדיגורא זי"ע העידו והגידו ראו זה 'מלך ישראל'.

עוד שמעתי מפי זקן אחד, שנכח בחתונה הגדולה בחאטין, שמחת נישואי הרה"ק ה'פחד יצחק' מבאיאן זי"ע, שנאספו שם המון רב לאלפים ורבבות סביב אבי החתן אדמו"ר מסא"ג זי"ע, וכשהופיע חותנו הרה"ק ה'בית אהרן' מקרלין זי"ע, לא היה שייך לפלס לו דרך מפני הדוחק הרב של החסידים, והכה הרה"ק מקרלין במקלו והרעים בקולו פנו מקום פנו מקום 'אני חותן המלך'. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע א - אגרות - כנפי יונה)

ברכת צדיק

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע"א:

אא"ז מהרי"א זי"ע אבד"ק סקולען היה מקושר בכל לבו ונפשו אל מרן הרה"ק אדמו"ר מסאדיגורא זי"ע, ובכל עת מצוא היה נוסע לבקר בהיכלו קודש ולחסות בצל קדושתו, ובראשונה שימש ברבנות בעיר סטודינצא (הסמוכה לקאמעניץ פאדאלסק), ופעם בעת שביקר אצל רבו

הרה"ק רבי שלום יוסף מסאדיגורא זי"ע"א

עובדות וסיפורים

גדולת רביה"ק מרוז'ין
ובנו הרה"ק רבי שלום יוסף זי"ע"א

שח כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א צדוק"ל:

הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף ה'פאר ישראל' מבאהוש זי"ע הי' נקרא בשמו הק' על שם זקניו הקדושים, הרה"ק אור ישראל' וקדושו מריז'ין זי"ע, ובנו בכורו הרה"ק רבי שלום יוסף זי"ע.

ושמעתי פעם מפ"ק הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף הנ"ל, שרבינו מריז'ין זי"ע עם בנו בכורו הרה"ק רבי שלום יוסף זי"ע היו "נשמה אחת בב' גופים", ולכן הסתלקו לעולמם בשנה אחת, כי לא היו יכולים להיות שנה אחת זה בלא זה.

מתאים לזה, שמעתי מכ"ק אדמו"ר רבי יצחק מבאהוש זי"ע שמקובל בידו, שהרה"ק מריז'ין ובנו בכורו הנ"ל זי"ע היו כמעט היו דומים בצורתם זה לזה וקשה הי' להבדיל ביניהם.

ואפשר שמפני זה נקרא הרה"ק ה'פאר ישראל' זי"ע ע"ש זקניו בצירוף שני השמות, כיון שהיו בבחינת נשמה אחת. (כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א זי"ע א - כתי' מובא בנר ישראל ח"ו)

הרה"ק רבי נחום בערניו מסאדיגורא זי"ע"א

אמרות טהורות

ניסי יציאת מצרים נצרכו כדי להוכיח לפחותים מבנ"י התחדשות הבריאה ע"י הבורא ית"ש

שח כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א צדוק"ל:

שמעתי מפ"ק אאמו"ר מהרי"א זי"ע בשם הרה"ק רבי נחום בערניו מסאדיגורא זי"ע"א, אודות הידוע מספה"ק שע"י האותות והמופתים דיציאת מצרים למעלה מדרך הטבע נתגלה לעין כל שה' הוא האלוקים בורא שמים וארץ.

וא' הרה"ק זי"ע כי ברור שלבעלי השגה מבני ישראל לא נצרכו אותות ומופתים להוכיחם שבראשית ברא אלוקים וגו', שכן משרי אחזה אלוקי (איוב יט, כו), ושאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (ישעי' מ, כו), והאיש הנלכב הנושא עיניו למרום ומתבונן

עוברות והנהגות

כוונת המצוות

א. ידוע שרבינו זי"ע היה יחיד מומחה בחכמת כוונת המצוות, והמציא עוד ועוד המצאות לעשות ממעשיו מצוות. פעם שאלו אותו על איזה מצוה אומרים לשם יחוד ועל איזה לא, וענה בלש"ק: "יעדע מצוה, ווייסט מען דען וואס מ'טוהט אלעמאל? אבער א מצוה, ס'קומט צו א דאווענען זאגט מען לשם יחוד, פאר'ן לערנען קומט לשם יחוד, און אזוי פאר'ן עסן מעג מען אויך אינזיהן האבן להברות את גופי לעבודת קוני, אז מ'עסט וועגן דעם, צו זיין געזונט, צו קענען דינעם דעם אייבערשטן".

ב. ורבינו לא היה רק נאה דורש, וכמו שראינו בשעת האכילה האין שהוא לוחש בשפתיו ואמר דברים סתומין והעיד בנו כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים שהוא אומר את הלשון דלעיל, הריני אוכל להברות את גופי לעבודת קוני.

ג. כששאלו את רבינו זי"ע אם אומר לשם יחוד לפני שאומר סדר העקידה ואיזהו מקומן, ענה: "אין בין יוצא מיט די לשם יחוד פון פאר ברכת התורה". ד. מובן מאליו שלפני כל תורה שאמר לרבים, כגון בעת רעוא דרעוין וכדו' אמר הלשם יחוד של לימוד התורה.

ה. אמר פעם רבינו זי"ע תחת אחד השיחים שאמר בלשונו הק': "לשם יחוד זאגט מען ביים לערנען און אפילו אז א צדיק האט עפעס געזאגט, זאגט מען לשם יחוד צו מקיים זיין לשמוע דברי חכמים".

ו. כמו כן בשידוכים שהיו בהיכל קדשו היה דורש ומבקש מהבחור: "מ'דארף וויסן וואס מ'טוהט, נישט סתם אויפהייבן די גארטל, מ'דארף אינזיהן האבן מקבל זיין אלע התחייבות'ן" והמליץ ע"ז "ס'איז דאך נישט התחייבות'ן, ס'איז דאך זכותים"...

ז. ובהשיוך של כ"ק אדמו"ר שליט"א מירושלים אמר להחתן לפני קבלת קנין: "וויבאלד חז"ל האבן קובע געווען אז אזוי גייט צו א שידוך, מיט א קנין, קען מען שוין יעצט אינזיהן האבן די מצוה פון פרו ורבו".

ח. כל מי שהניח תפילין בהיכל קדשו, מלבד מה ששמע האין ליחוד קוב"ה ושכינת'ה בעת ההנחה כשאת כל הלשם יחוד הסביר להבחור בהרחבה גדולה, עוד נחקק בזכרונו המחזה שהיה לפני שהניח הכריכות על האצבעות שאמר לבחור שילך ויטול את ידיו ויאמר את הפסוק דלהלן,

ב"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע

עוברות ואמרים נעימים מגדולי הדורות - המשך

אדמו"ר הנוע"א זי"ע א - נוע"א פר' יתרו)

אך טוב לישראל

שח כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע א:

מרגלא בפומיה דהרה"ק אדמה"ז מסאדיגורא זי"ע לברך את ישראל, "דער אייבישטער זאל העלפן משיח זאל שוין קומען, און פאר אידן זאל שוין איצטער זיין גוט", ואז יזכו להבחין בין טוב לטוב.

כי אם קודם ביאת המשיח יהי חלילה צרות יגון ואנחה לישראל, אזי כשנזכה לביאת המשיח ויתגלה הטוב האמיתי לא יהי רבותא להבחין בין טוב לרע, אכן באם יהי טוב ליהודים קודם ביאת המשיח, אזי כשיתגלה הטוב האמיתי בביאת המשיח יוכלו להבחין בין הטוב המדומה להטוב האמיתי. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע - דב"ק)

העצה לגאות

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א זצוק"ל:

כאשר שכב אאמו"ר מהרי"א זי"ע על ערש דוי ר"ל ביומו האחרון, בל"ג בעומר תרע"ז שחל במוצאי שבת, לא דיבר מאומה, והיה שקוע כל כולו במחשבותיו הק', ונאספו סביב מטתו בעלי בתים ונשיאי פנים מעירו סקוליען, וא' מהם רצה כפי הנראה לעורר את אאמו"ר שידבר, ושאל את אאמו"ר, מה חושב עתה הרב, והשיב א' מהנוכחים, רבות מחשבות בלב איש, כאשר שמע אאמו"ר זי"ע שהזכירו פסוק זה התאמץ ואמר בזה"ל: הרבי זכרונו לברכה (וכוונתו על אדמו"ר הזקן מסדיגורא זי"ע, שאותו הי' קורא בשם "רבי" סתם) פירש "רבות מחשבות בלב", ווי קומט אין א אידיש הארץ אסאך מחשבות" והרי בלב האיש הישראלי צריך להיות רק מחשבה אחת לאבינו שבשמים, אלא הגורם לזה הוא "איש" דיינו שמחשיב עצמו ל"יש ומציאות", ויישות האדם הוא הגרמא בניזיקין לבלבול מחשבותיו, "ועצת", ומהו העצה היעוצה לזה, "ה' היא תקום", א איד זאל מקיים זיין "שויתי ה' לנגדי תמיד", ובזה יגרש וידחה מחשבות און, וכשדיבורי קודש אלו על שפתיו, עלתה נשמתו בטהרה ונסתלק לבית עולמו. (כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע א - נוע"א שחרית)

הק' זי"ע, אזי טרם שחזר לביתו נכנס לקבל ברכת פרידה, ואף שלא הזכיר לרבו מאומה מענין רבנותו, בכל זאת בירך אותו רבינו זי"ע שהשי"ת יזמין לו מקום רבנות יותר נאה ומכובד. ואכן כך היה, באו אליו מעיר ליטנעוויץ, שהיתה עיר גדולה עם תושבים יראים ושלמים אשר החזיקו אותו בכבוד רב וגם פרנסתו היתה מצויה שם. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בהקדמה לספה"ק שם ושארית ישראל)

אמרות טהורות

שח כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע א:

הרה"ק אדמו"ר הזקן מסאדיגורא זי"ע העיד פעם על אחד מצדיקי דורו שמכף רגל ועד ראש הוא כולו 'ראש', והיינו שקידש את החלק החומרי להיות בחינת ראש. (מבוא תהלים לט)

הקב"ה נותן כח הקיום לסבול גזירותיו

כותב כ"ק מרן אדמו"ר הנוע"א זצוק"ל:

בעת שגברו עלינו חסדי ה' ונפלאותיו להשתחרר ביחד עם בני החשוב הרב שליט"א (ה"ה כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע) מהמאסר הקשה תחת ממשלת זדון ברומניא, שאי אפשר לתאר את היסורים, יסורי הנפש ויסורי הגוף, שעברו עלינו, כאשר הרשעים עינו אותנו בחקירות ועינוים שונים ומשונים, וכאשר עזר השי"ת ונשתחרנו מידם, אמרתי שחייבים אנו להודות לה' הן על עצם הישועה שניצלנו מידם, ונוסף על זה אנו צריכים להודות לה' על חסדיו בעת הצרה עצמה, כאשר ראינו בחוש קיום הדבר שעמו אנכי בצרה, שהקב"ה לא עזב אותנו גם בתוך הצרה כאשר נתן לנו את כח הקיום שנוכל עמוד בתוקף היסורים הקשים, כי הרבה פעמים הרגשתי שעוד מעט הנני ח"ו מתמוטט מרוב העינויים, ובאותו מצב השפיע עלי השי"ת כחות חדשים, כשאר האיר לנו מן השמים ניגונים של שמחה וניגונים של דביקות, שחזקו את רוחנו ונתן בנו הכח שנוכל להמשיך ולהתקיים. ונזכרתי אז במה ששמעתי מאאמו"ר הרב זי"ע שאמר בשם הרה"ק אדמו"ר מהרא"י מסאדיגורא זי"ע ועכ"י, ומטו בה בשם הרה"ק הר"ב ממעזיבוש זי"ע ועכ"י, בנוסח תפלתנו (בברכת ברוך שאמר) ברוך גוזר ומקיים, דהכוונה בזה, דאף כאשר הקב"ה גוזר ח"ו גזירה על האדם, אולם "ומקיים", שבאותו מצב נותן לו גם כח הקיום, שיוכל לסבול ולקבל את היסורים ולהתקיים, ועל זה צריכים ג"כ להודות לה' הטוב. (כ"ק מרן

כשבשעת מעשה פותח רבינו ספר תהלים לקאפיטל כ"ו פסוק ו' ומראה את הפסוק "ארחץ בנקיון כפו ואסובבה את מזבחך ה'" שהרי אין נוטלים הידים חינם רק כוונה אית ביה".

ט. ובדבר זה היה רבינו זי"ע ג"כ נאה מקיים כשלפני כל תפילה נטל את ידיו ששה פעמים לסירוגין ואמר הפסוק ארחץ בנקיון וכו' והסדר היה שהיה אומר בכל שפייכה תיבה אחת וכשסיים את הנטילה סיים "השם", דהיינו התיבה השביעית של הפסוק.

י. אם הלך לביה"כ לפני התפילה, אז כשיצא רחץ ידיו ואח"כ לבש את האבנט ואז רחץ ידיו עוד הפעם לקראת המשך התפילה.

יא. וכשמדברים מרחיצת ידיים של רבינו אי אפשר להתעלם ממה שראו אצל רבינו זי"ע שכאשר רחץ ידיו לאכילה אמר בפיו את מאמר הגמ' בשבת: אנא משאי מלא חפני מיא ויהבי לי מלא חפני טיבנותא.

יב. רבינו זי"ע אמר פעם כשדיבר על הענין מדוע לא אומרים לשם יחוד לפני כל ברכה 'מ'קען עס נישט נאכקומען, ס'איז אזא תמידיות פאר יעדע זאך, מ'קען זאגן איין מאל און אינויהן האבן פאר אפאר מאל אז וואס איך טוה זאל זיין לשם יחוד קובה"ו". (כעין הגילוי דעת של הבטשוטש'ער רב זי"ע.)

יג. ומענין לענין באותו ענין ממש אמר לאחד ששאלו אם עושים לשם יחוד על לבישת ימין לפני שמאל: "מ'קען דאך נישט זאגן פאר יעדע זאך, דארף מען איין מאל וואס מ'זאגט אינויהן האבן אלעס". שאלנו את רבינו: ועל כמה זמן חל הלשם יחוד, ענה רבינו: "ס'האט עפעס א שיעור? מ'קען זאגן נאכאמאל, ביינאכט וואלסטו געקענט זאגן נאכאמאל, אבער מ'קען דאך נישט מחייב זיין. זאלסט זאגן ביים לערנען, ביים דאווענען. בגדי שבת איז דאך אויך נאר איין מאל א וואך, ס'איז נישט יעדן טאג, דער עיקר איז נישט נאר דאס מויל, מ'דארף אינויהן האבן".

יד. מנהגו של רבינו זי"ע היה שלפני שרחץ ידיו בבוקר לנטילת ידיים וברכת התורה שפך קודם מעט מים על ידיו כדי שיהיו ידיו נקיות בשעת הנטילה, ופעם הסביר: "ווייל איך דארך דארף קלערן". היינו שצריך לחשוב איזה מצוה הוא עושה וזה יכול להיות רק לאחר שכבר רחץ ידיו מעט.

עובדות והנהגות - בין אדם לחבירו

סיפר א' מנכדי רבינו זי"ע שכידוע רבינו זי"ע לא עבר מעולם ברמזור אדום אף בשבת ואף מאוחר בלילה ואף כשהיה הרחוב ריק מרכבים, והוא היה חתן בשבת שבע ברכות וזה היה השבת הראשונה שנכנס לבית רבינו זי"ע ועדיין לא ידע מזה, ובליל שב"ק אחר השוה"ט ליוו את רבינו זי"ע אל ביתו, והחתן ג"כ הלך בראש, וכשהגיעו אל הכביש המשיך החתן ללכת הלאה, והאנשים מסביב התחילו לרמוז ולקרוץ בידים שיעצור, ורבינו זי"ע תפס ברגע כמימריה מה שעלול להיווצר מזה שהחתן יתבייש, מיד אמר "מלך פורץ גדר" והמשיך להלך יחד עם כל הקהל.

כידוע שרבינו זי"ע קיבל קהל בכל יום חק ולא יעבור ואפי' בשנותיו האחרונות, והיה לו בזה עבודה גדולה והכניס הרבה כח ומח בזה, והמקורבים מעידים שהיו יכולים לראות - בעיקר בשנותיו האחרונות - כשהיה עולה לביתו אחר קבלת קהל היה מותש כח וכמעט שלא היה יכול להזיז שום אבר, והיה שואל את כל אחד מה שהוא עושה לפרנסה ונתן לו הרגשה טובה, וסיפר א' מהנכדים שפעם א' עמד בתוך החדר מן הצד וראה איך שרבינו זי"ע שואל את הנכנס מה הוא עושה לפרנסה, השיב הלה שהוא מלמד תינוקות בת"ת, אמר לו רבינו זי"ע בחיך: "אה... אה... סאי" דאך אזא זכות דיא גאנצע עתיד פון די דור ליגט אין דיינע הענט" (כזה זכות כל דור העתיד מונח בידים שלך), ונתן לו את ההרגשה שהוא ממש מקנא בו, וכן הנכנס אחר כך ושאלו רבינו זי"ע מה הוא עושה לפרנסה, השיבו הלה שהוא שו"ב, השיב לו רבינו זי"ע בחיך: "סאי" דאך אשווערע אחריות, אבער בזכות דיר עסן דאך אידן כשר'ע עסן" (זה אחריות כ"כ גדולה אך בזכותך אוכלים יהודים כשר), וגם לו נתן בזה הרגשה טובה.

עוד דבר שהתבלט בעת קבלת קהל שהיה מקבל אף בחורים, ואפי' בשנותיו האחרונות היו בחורים יכולים להכנס אל רבינו זי"ע לשאול את מבוקשם, ורבינו זי"ע היה מקשיב להם ועונה להם במתינות מופלאה, וסיפר א'

לו הרבי ר' אלימלך זי"ע שאם יוכל אחר התענית לאכול מאכל קשה, "א קווארט קאשע", אזי רשאי להתענות, והוסיף ואמר: אילו היו עמי עוד שנים להצטרף אלי לבטל התעניות, הייתי

פנינים מבעלי הרולולא מלוקט
ביתר ספרי אמרות טהורות

י"ז באדר - הרה"ק רבי יצחק
מבאיאן זיע"א

שמעתי מהרה"ח ר' יצחק דוד רויזנשטיין ז"ל שאמר בשם הרה"ק הפחד יצחק מבאיאן זי"ע לפרש הפסוק "אם תיטיב שאת", שאם תתנהג על דרך הטוב, "שאת", וועסטו קענען א יעדען פארנעמען, "ואם לא תיטיב", אם לא תתנהג על דרך הטוב, "לפתח חטאת רובץ", שתמצא חטאים ועונות אצל פתחו של כל אחד, וועסטו ביי יעדעמ'ס טיר טרעפן שלעכטס. (ח"א עמו' ל"ב)

שמעתי מהרה"ח רבי משה בטלן ז"ל מעשה שהיה אצל הרה"ק הפחד יצחק מבאיאן זי"ע שהאריך פעם בשולחנו, ולפני ברכת המזון שאל אם כבר עלה עלות השחר, השיבו לו שעוד זמן מועט יעלה השחר, התחיל תיכף לזרוז את עצמו מאוד והביאו לו מים אחרונים, נענה אחד מן הרבנים ואמר שעפ"י הלכה מותר להמשיך הסעודה גם אחר עלות השחר, השיב לו הרה"ק מבאיאן ואמר: "שיין וואלטן מיר אויסגעזעהן ווען מ'טוט אלעס וואס מ'מעג" (יפה היינו נראים אם היינו עושים את כל מה שמותר)!

(ח"ג עמו' ש"ח)

כ"א באדר - הרה"ק הרבי ר'
אלימלך מליז'ענסק זיע"א

במאור ושמש (פר' אמור דיבור א') כתב בתו"ד אשר על כן בימים הקדמונים שלא היו נוהרים בטבילת מקוה לא היו יודעים מהות היראה האמיתית, ועל ידי כן באו לאפיקורסות רח"ל, כדוגמת כת ש"ץ שר"י שהיה מכח זה שלמדו ספרי קבלה בלי להקפיד על טבילה במקוה, והיה העולם שמם עד שבאו הבעש"ט הקדוש והרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע והם פתחו שער לה' צדיקים יבואו בו, להזהר מאוד בטבילת מקוה, שע"י הזהירות ללמוד תורה בטהרה יכולים להשפיע קדושה וטהרה בכל העולם, וכתב שם בלשונו הק' כי עינינו הרואות אשר עדיין זורח בעולם אור קדושות שני המאורות הנ"ל. (ח"ג עמו' ת"ב).

בעירין קדישין בפר' ויקרא ישנה שיחה מהרה"ק מרוזשין זי"ע בענין מיעוט תענית בדורות אלו, ומזכיר בתוך הדברים מה ששמע מהרה"ק מאפטא זי"ע שבימי נעוריו היה רגיל להתענות הרבה, ופעם אחת שאל על זה את רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע, ענה

סיפר א' מהחסידים שנכנס עם בנו הבחור לרבינו זי"ע להנחת תפילין, ורבינו היה בדר"כ מראה באצבעו בתוך הסיודור לבחור הבר מצוה את מה שצריך לומר, וכשאמר הבחור את הברכה להניח תפילין היה רבינו זי"ע כדרכו מדגיש את המילה "תפילין" שיאמרוהו כדון, והבחין רבינו זי"ע שהבחור אינו קורא כ"כ טוב, התחיל רבינו זי"ע לומר את הכל בקול לפני הבחור קצת כדי שלא לביישו.

סיפר א' מהמקורבים שפעם היה אצל רבינו זי"ע ווארט של א' מהנכדים, והיה שם ילד אחד שטיפס על הארון וצעקו עליו שירד, ורבינו זי"ע הבחין שהילד מאוד נבהל מיד פנה אל עבר הילד בחיך ואמר: "ער זאל עולה זיין".

סיפר א' מהנכדים שכשהיה ילד היה בחינה בסוף השנה בחיידער, והוא היה לחוץ מאוד מהבחינה, ולכן בדרך לחיידער בבוקר נכנס אל זקינו רבינו זי"ע וביקש ברכה להצליח בבחינה, ואמר שהוא מאוד מפחד מהבחינה שאולי הוא לא ידע, והתיישב עמו רבינו זי"ע על אף שכבר היה בשנותיו האחרונות, וחזר עמו על כל הסוגיא עד שהנכד היה רגוע ללכת לחיידער.

מבטלם, מאז הפסיק הרה"ק מאפטא זי"ע להתענות והתחיל בעבודת הקודש של אכילה לשם שמים, כידוע שהיה לו עבודה קדושה בעניני אכילה, וכן איתא במאור ושמש (הפסרת שבת שובה) שהרה"ק

פניני שבת

סנהדרין עד, א), אם כן למה הוצרכו לימוד נוסף מושמרו להתיר לחלל את השבת להציל חיי החולה.

אמנם הענין הוא שיש הפרש בין שני היתרים אלו, כי הפסוק וחי בהם אינו אלא 'דחייה' על האיסור, היינו כיון ששמירת האיסור סותר ל'וחי בהם', על כן נדחה האיסור, אבל כל מה שאפשר להדר אחר התירא מהדרין, כי אין כאן אלא דחוי, וגם מטעם זה אם אפשר להעשות ע"י אחרים יניח לאחרים לעשות, כי יש לכל אדם להתאמץ לקיים כל מצוה כל עוד יש לו מציאות לקיימו, אמנם במצות שבת בא לימוד חדש, חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, שהוא היתר גמור ו"מצוה" בקום ועשה שמוטל על כל יהודי, שילך וישתדל בעצמו לחלל את השבת כדי שיוכלו להשמר שבתות הרבה, ולא ישתמט ממצוה זו אפילו אם יכול להעשות ע"י אחרים, כיון שאינו דחוי אלא היתר גמור וחייב מצוה בקום ועשה,

ועפ"י מבאר דברי האור החיים הק', כי מצוה מחודשת זו שחלה על כל יהודי לחלל את השבת בקום ועשה כדי שישמרו שבתות הרבה, לא יתכן חיובה אלא באופן שאכן יש אפשרות שישמור החולה שבתות אחרות, אבל אם מסוכן כל כך שבדאי לא יוכל לחיות עד לשבת הבאה, אזדא לה מצוה זו ותו ליכא חיוב לחלל את השבת מצד לימוד זה, אבל ודאי עדיין מותר וצריך לחלל עליו את השבת מטעם וחי בהם, אלא שזה בגדר דחייה בלבד, ואם יכול להעשות ע"י אחרים יעדיף שתיעשה ע"י אחרים, עכ"ד.

ותירוף זה מדוייק היטב בלשון הראשונים, שהרי במשנה וגמ' שאמרו מפקחין את הגל כדי להציל נפש אחת מישראל אפי' לחיי שעה, כתבו התוס' (יומא פה, א ד"ה ולפקח) והרא"ש (שם פ"ח ס"ז) שהטעם הוא משום וחי בהם, ולא הזכירו כלל טעם האחר האמור בגמ' ממה שנאמר ושמרו, ומוכח כתירוף הרה"ק מאוסטרובצא זי"ע שהלימוד של ושמרו לא מייירי בכה"ג שלא יוכל לחיות עד לשבת הבאה, והבן. (ח"ב עמ' שפ"ד)

ע"פ ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת (שמות לא, טז), כתב באור החיים הק' בא' מפירושו, כי הנה מצד ההלכה פיקוח נפש דוחה שבת, והטעם אמרו בגמרא (יומא פה, ב) רבי שמעון בן מנסיא אומר ושמרו בני ישראל את השבת אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, ע"כ, ולפי זה הנה הדברים אמורים רק באופן שע"י החילול שבת יתרפא החולה ויחיה ויוכל לשמור עוד שבתות, אבל אם הוא חולה מסוכן כל כך שבדאי לא יוכל לחיות אפי' עד לשבת הבאה, א"כ לא שייך אצלו טעם ההיתר כדי שישמור שבתות הרבה, ואין מחללין עליו את השבת.

וזהו שאמר הכתוב, ושמרו בני ישראל את השבת, רצ"ל שיש לשמור על בריאות וחי בני ישראל אפי' אם תצטרך לחלל שבת כדי להצילם, אבל אימתי אמרתי לך ששומרין על חיי בני ישראל אפי' ע"י חילול שבת, זהו רק על מנת לעשות את השבת, כלומר שע"י שיצילו את חייו יוכל לחיות ולעשות השבת הבאה, אבל מי שבדאי לא יתרפא כל כך, וכל עסק הרפואה לא תועיל לו רק על איזה ימים, ועוד קודם השבת הבא לא יחיה בר קיימא, אין מחללין עליו את השבת, עכ"ה"ק.

והרבה תמיהו על האור החיים הק', כי דבריו המה היפך גמרא מפורשת במס' יומא (שם, א), מצאוהו חי מפקחין עליו את הגל אפילו לחיי שעה, ומבואר שם שאפילו על ספק חיי שעה מחללין את השבת, וכן איפסקא הילכתא בשו"ע (או"ח סימן שכ"ט ס"ד),

וזכרנו שראיתי פעם בימי בחרותי בספר עמק יהושע אחרון [להגאון אב"ק קאנסקוויאליא זצ"ל] שהביא בתחילת הספר כמה חידושים מהרה"ק מאוסטרובצא זי"ע, וכתב שם תירוף נאה ליישב דברי האוהחה"ק, בהקדם מה שקשה לכאורה למה הוצרכו ללמוד להתיר להציל חיי החולה מדרשת חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, והלא גם בלאו הכי פיקוח נפש דוחה כל איסורים שבתות, כנלמד מהכתוב (ויקרא יח, ה) "וחי בהם", ולא שימות בהם (יומא פה, ב.

הרבי אלימלך זי"ע הורה שלא להרבות בתעניתים יותר מן הצורך, כי אי אפשר להגיע אל השלימות על ידי תעניתים, זולת אנשים מועטים המסוגלים לעבודה כזו. (ח"ג עמ' מ"ב).

שמעתי מהרה"ח רבי חיים הרש אייזנבאך ז"ל ששמע מהרה"ח רבי דוד סמילער ז"ל, אשר פעם אמר להרה"ק רבי יוחנן מראהמאסטרייוקא זי"ע"א כי אומרים בשם הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע"א שאילו ידעו חז"ל שבדורות האחרונים יהיה כ"כ קשה להתענות היו מבטלין כל התעניתים, נענה הרה"ק בזה הלשון: "איך גלויב נישט אז דער רבי אלימלך האט אזוי געזאגט, די חכמים האבן דאך געזעהן אלע דורות ביז משיח וועט קומען, נאר עס קען זיין אז דער רבי ר' אלימלך האט אזוי געמיינט, א תענית ווענדט זיך נאר אין דעם רצון, און א רצון איז דאך שוין א בחירה פון דעם מענטש, האט דער רבי ר' אלימלך געזאגט אז ווען די חז"ל וואלטן געוואוסט ווי בדורות האחרונים וועט זיין דער רצון שוואך צום פאסטן, וואלטן זייד אס מבטל געוועהן!" (ח"ג עמ' מ"ב)

במאור ושמש (פר' בלק דיבור א') מביא שהיה נוכח בעת שהרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע שאל את אחיו הרה"ק הרבי רבי אלימלך זי"ע איך הוא פועל אתות ומופתים, והשיב לו שכלל הדבר הוא שהכל נפעל ע"י שיש אחדות אצל כלל ישראל והתחברות הצדיקים ואהבתם זה לזה, אמר לו הרה"ק הרבי רבי זושא זי"ע אמת נכון הדבר שכן הוא. (ח"ד עמ' קע"ח).

פנינים על פרשת תצוה (מלוקט מספרי אמרות טהורות)

יבוא למאור, שיוכל להאר ולהזריח אור על עצמו. (עמ' שמ"ז)

ד. כ"ק מו"ח צוק"ל היה רגיל לומר בשם התפארת עוזיאל (ד"ה ואת החלב) עה"פ "ואת החלב המכסה את הקרב" (כט, כב) חלב מרמז לתאוות גשמיות, וזהו ואת החלב המכסה את הקרב, שהתאוות הגשמיות מכסין ומרחקין את האדם מלהתקרב אל הקב"ה.

ה. ויש גם חלב אשר על הקרב (עי' ויקרא ג, ג) כי יש כמה בני אדם שבאמת יש להם התקרבות אל הקב"ה, אלא שיש בהם גם גשמיות, וזה נקרא חל"ב ע"ל הקרב"ב, וגם זה לא טוב, כי אי אפשר להיות שניהם יחדיו באדם אחד. (עמ' שס"א).

וזהו שרמזו הכתוב ואתה תצו"ה את בני ישראל, ואמרו ז"ל אין צו אלא מלכות, כי משה רבינו יהיה מלך המשיח לעתיד, ואמר הכתוב העצה לקרב ביאתו, ויקחו אליך שמן זית זך, היינו שיעסקו בתורה שנמשלה לשמן (דברים רבה פ"ז, ג. ועי' ברכות נו, א) ועי"ז יוכלו לקרב ביאת משיח צדקנו. (עמ' ש"ס)

ג. איתא בכל הספרים (נועם אלימלך, בית אהרן, ערבי נחל, עטרת ישראל, מגן אברהם, פלא יועץ, דברי אלימלך) רמז הכתוב "כתית למאור", כי האדם צריך לכתת ולשבר עצמו, "מען דארף זיך צושטויסן", וגם מרמז על ענוה ושפלות רוח, כי כתית היא מלשון ענוה, שצריך האדם להכניע עצמו בענוה ושפלות, ועי"ז

א. איתא א מורא'דיגע נועם אלימלך (דיבור ב') עה"פ "ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך", הכתוב מרמז על ענין אמירת מוסר ותוכחה, שאי אפשר לומר מוסר לאחרים אלא אם כן האומר עצמו הוא כבר נקי וזך, אבל אם הוא עצמו אינו אויסגעבעט אינו יכול לומר מוסר לאחרים, וממשיך לפרש הכתוב "שמן זית זך"... (עמ' שנט)

ב. באור החיים הק' עה"פ "ואתה תצוה את בני ישראל" (ד"ה ובדרך רמז), כתב עפ"י מה דאיתא בווהר חדש (בראשית דף ט"ו ע"א) שהגאולה העתידה תהיה ע"י משה רבינו ע"ה, וזהו טעם אריכות הגלות כל כך, כי "אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה",